

INVĂȚĂTORUL

ORG. ASOC. INVĂȚĂTORILOR ROM. DIN ARDEAL, CRIȘANA ȘI MARAMUREȘ
REVISTĂ PEDAGOGICĂ, SOCIALĂ ȘI CULTURALĂ

CUPRINSUL :

Comitetul : An nou — muncă nouă.

T. Șuteu : Ținerea congresului act de biruință.

Telegrame și răspunsuri primite.

Dezideratele învățătorilor ardeleni luate în al X-lea congres.

Memoriul Dezideratului al doilea.

Memoriul Dezideratului al treilea.

Tabloul deciziilor ministeriale referitoare la încadrare.

Demersurile Biroului.

Cronică : Redacționale. — Secția pedagogică. — Școli pentru românii din America. — Cursuri de fizică și chimie. Congresul basarabenilor. — Conferințe. — Problema culturală în mesajul noului guvern. — Minoritățile să mișcă. — Normaliști țapinași. — Primul succes al Asociației.

Cărți și Reviste.

Redacția : Cluj, Casa Invățătorilor.

Administrația : Cluj, Piața Ștefan cel Mare No. 5 (Banca Invățătorilor).

CLUJ

TIPOGRAFIA „PROGRESUL” STRADA COGĂLNICEANU No. 4.

INVĂȚĂTORUL

ORG. ASOC. INVĂȚĂTORILOR ROM. DIN ARDEAL, CRIȘANA ȘI MARAMUREȘ
REVISTĂ PEDAGOGICĂ, SOCIALĂ ȘI CULTURALĂ

An nou — muncă nouă.

Cu acest număr revista noastră începe al zecelea an de viață. Pentru cei ce facem gardă în jurul ei, în seamnă altă muncă cu noi jertfe. Și le aducem bucurios, fiindcă cunoaștem foloasele neprețuit de mari, ce le-a adus învățătorimei în cei 9 ani dela tipărirea ei.

În acest interval revista: „*Invățătorul*“ a fost *puntea de legătură* între centrul Asociației și secțiile județene, între Comitet și singuraticii membrii. Prin ea s'au canalizat *principiile solidarității profesionale*, fără de cari nu am fi putut strânge rândurile noastre răslete. Revista „*Invățătorul*“ — ne-a ajutat la *crearea unității de vederi* în toate problemele, cari ne-au frământat sufletele în primul deceniu dela formarea noului Stat român. Prin această revistă am realizat *înfăptuirea tuturor instituțiilor noastre învățătorești*, cari fac atâta cinste numelui de dascăl român ardelean. Revista „*Invățătorul*“ în toate împrejurările a apărut *interesele de tagmă*. Ea a luptat pentru *menținerea drepturilor vechi și asigurarea altor nouă*. În aceiași vreme nu a uitat să deie învățătorimei indigetări pentru *regularea și înălțarea muncii profesionale*. Astfel a publicat lucrări din domeniul *Sociologiei și Pedagogiei experimentale* spre a familiariza cetitorii cu noile câmpuri de cercetări. A pus apoi preț pe problemele de *cultură și pură știință*. Nu a neglijat nici *chestiunile de organizare școlară și profesională*. — Din când în când a dat loc la *informații administrative* pentru a încunoștința colegii, despre progresul ce fac diferitele noastre instituții. S'a nizuit apoi, ca fiecare număr să dispună de o *cronică variată și instructivă*, precum și de anumite *recenzii obiective*.

Spre acest scop Comitetul de redacție, pe lângă oarecari jertfe materiale a asigurat pe seama revistei „Invățătorul” — *ilustrele condeie* a câtorva bărbați, cu *recunoscută reputație* în viața noastră școlară și literară. Alături de aceste persoane — drept chezășie a viitorului — mai suntem *noi un mănunchiu de dascăli oțlâți și vechi luptători*, cari împuterniciți cu o nouă încredere din partea ultimului congres, vom continua munca constructivă pe drumul croit și continuat până azi cu neșovăire. Legăm apoi nădejdi, mari nădejdi de câteva *elemente tinere*, pe cari le-am descoperit în masa largă a celor câteva mii de dascăli. Pe acestea intenționăm să le aducem în rândurile prime, pentruca exercitându-și forțele să-și întărească voința spre a putea fi decretați de continuatorii legitimi ai operii noastre profesionale din acești 9 ani de muncă rodnică.

În nădejdea, că putem conta la sprijinul întregii dăscălimi ardelenae, sperăm ca anul ultim al primului deceniu să fie și mai bogat în nouă și nouă izbânzi, — spre mărirea și strălucirea învățătorului român.

COMITETUL.

Tinerea congresului act de biruință.

III.

De multă vreme dăscălimea ardelenă, nu a avut așa mare satisfacție sufletească, ca împrejurările între cari a fost convocat și ținut congresul al X-lea. Dupăce el fusese oprit în mod volnic și nemotivat pentru Turda, s'a putut ținea în mod solemn la 27 și 28 Dec. la Cluj. — Și această tinere a fost un adevărat *act de biruință* asupra tuturor acelor, cari începuseră să tragă sforile pentru o nouă împedecare. Avem cunoștință de raportul confidențial plecat dela Cluj, la Direcția învățământului primar din București, care însoțit de o referadă sprijinitoare opina în fața noului Șef al învățământului pentru a doua opreliște. Prinzându-se mișcarea, am putut paraliza acțiunea subminătoare și astfel al putea ține, spre deplina mulțumire a dăscălimei ardelenae. — Nici frigul aspru al iernii, nici sărbătoarea Nașterii Domnului pe care mulți au petrecut'o pe drum, nu ia împedecat dela participare. — Cu excepția alor trei județe mai îndepărtate, toate secțiile ș'au avut delegații oficiali, prin cari au luat parte activă la lucrările ultimului congres.

Nimbul lui a fost mult ridicat prin prezența distinșilor oaspeți ca: *Dr. Emil Hățăgan*, rectorul Universității din Cluj, *Dr. V. Ghidionescu*, prof. universitar, colonelul: *I. Silny*, com. Reg. 11 călărași reprezentantul Corpului VI de armată, *P. Curea*, reprezentantul Asociației prof. secundari, *I. Agârbiceanu*, scriitor fruntaș precum și prin scrisoarea frumoasă a *P. Sf. Sale episcopului Niculae*, prin care împărtășește binecuvântarea sa asupra lucrărilor ce să vor face. Impresie bună a făcut, telegrama colegilor din Bucovina prin care aderează la toate hotărârile ce se vor lua. A fost însă un entuziasm de nedescris, când au apărut în fața congresiștilor, reprezentanții colegilor din îndepărtata Basarabie Dnii: *Nica* și *Bărliba*, conducătorii îndrăsneți și pricepuți a învățătorilor din aceste locuri. Și astfel după natura lucrurilor desbătute congresul al X-lea se poate socoti drept *o manifestare a întregii dascălîmi din toate provinciile unite*.

Din cele ce s'au petrecut în timpul celor 4 ședințe, cu două zile de discuții se pot desprinde câteva momente însemnate, cari e bine să fie remarcate.

Cel mai *solemn* a fost cel din ședința festivă, când din partea congresului s'a cerut expedierea telegramelor la: Inalta Regentă, Primul Ministru al țării, Minisrul Instrucțiunii, și Ministrul de Stat al Ardealului. — Acest gest spontan denotă *loialitatea dascălîmei ardelen*e și respectul ce poartă autorităților supreme a Statului. — Sinceritatea noastră a fost bine înțeleasă și frumos interpretată de cei în drept, ceiace să poate vedea din răspunsurile sosite pe cari le publicăm în alt loc. Avem deci motiv să credem că toate desideratele legitime, vor găsi la factorii constituționali o deslegare dreaptă.

Alt moment însemnat a fost câștigul moral, ce l'a avut Asociația, știind să păstreze în întregime programul congresului din vară. Mai bucuos a renunțat la ținerea lui, decât să consimtă la eliminarea anumitor puncte. Astfel le-am putut da o mare satisfacție conferențiarilor fiind menținuți cu toții, întru cât unii nu ar fi fost pe placul regimului plecat și astfel ar fi fost un presupus motiv de opreliște.

Câștigul cultural l'au avut însă congresiștii, cari 2 zile de-arândul s'au desfătat în splendoarea celor trei conferințe. Astfel *DI D. V. Toni* dupăce a arătat trecutul zbuciumat al scriitorului rus *L. Tolstoi*, a inzistat cu deosebire asupra rolului ce l'a avut copilul în scrierile literare ale acestui imenz și necuprins autor. *DI N. Nistor*, sprijinit pe date statistice reale ne-a înfălișat starea deplorabilă culturală a Munților Apuseni. Din cele ce a mărturisit fostul revizor școlar a acestor locuri, s'a putut vedea, că pentru această parte de țară nu s'a făcut totul ce să putea, și nici nu s'a făcut totdeauna bine, aceia ce s'a făcut. Dar neuitată va rămânea în sufletele congresiștilor conferința cu proecțfuni a savanțului profesor de medicină *dl Dr. Iuliu Hățăgan*. Dsa în un timp relativ scurt. ne-a trecut pe dinaintea ochilor trecutul istoric, cul-

tural și fizic în ultimii 60—70 de ani a vecinilor cehi, cu toate progresele realizate de ei prin organizarea recnicolară a societăților socoliste. Dela acest popor tinăr și viguros am avea și noi românii multe de învățat.

Singurul punct care a trebuit înlocuit, era conferința despre „*Gheorghe Coșbuc*” — care perzând actualitatea a fost înlocuită cu — „*Reorganizarea serviciului de control*”. Această schimbare s'a crezut necesară întru cât trebuia pusă în legătură cu activitatea funestă a anumitor persoane importate și aplicate în ierarchii înalte pe teritoriul provinciilor unite, fără să se arete vrednice de această încredere.

Momentul remarcabil și fără precedent în congresele anterioare a fost curajul bărbătesc cu care s'a pus la punct câteva chestiuni de tot gingașe. Intre aceste socotim *protestul energic* în cauza o-preliștei din luna August și „*Moțiunea*” în chestia administrației și controlului învățământului prin care s'a cerut fără amânare anchetarea tuturor organelor, cari au comis abuzuri neiertate în exercitarea funcțiunilor. În cazul de față cel semnalat de Asociație a fost insp. școlar *Hariton Constantinescu*.

Era natural, ca la așa probleme subtile să se audă și un glas disarmonios, care luând apărarea celui inculpat credea că va putea opri povoiul nemulțumirilor. Incercarea a fost zadarnică. Curentul sănătos, hotărât a delătura cultul incompetențelor, a mers viguros înainte delăturând din cale pedici neserioase, învechite în umilintă și supunere.

Un nou moment important a fost împărțirea ajutoarelor de Lei: 410.000 pentru ridicare de camine și sanatorii. Comisia însărcinată cu distribuirea a propus să se ajute cu sume mai mici fiecare secție ce reclamase sprijinul Asociației centrale. Dar fiindcă în forma aceasta nici una nu ar fi putut beneficia de un ajutor mai simțitor, au făcut o eceslentă impresie secțiile *Brașov* și *Someș*, cari prin un gest larg a unui spirit de înțelegere și adâncă dragoste frățească, au renunțat la sumele oferite lor, majorând cu acestea ajutoarele celorlalte 3 secții cari aveau nevoi mai imperioase. Astfel cu votul unanim al congresului s'a putut vota secției *Năsăud* 160.000 Lei, *Târnava mică* 150.000 Lei și *Bihor* 100.000 Lei.

Alt moment înviorător a fost că în acest congres mai mult ca în altele s'a simțit validitatea elementului tinăr. Această împrejurare ne înveselește, văzând cum învățătorii tineri izbiți de năcazurile vieții practice, să conving tot mai mult că singurul lor refugiu sunt cadrele Asociației, unde ca colectivitate mai ușor se pot elupta drepturile legale, cu cari se simt prescurtați. Acesta este cel mai nou triumf, pe care ne ținem de datorie să'l înregistrăm, și să le declarăm că noi bătrânii oameni cu veche experiență, suntem hotărâți să le oferim concursul nostru nelimitat. Asociația a îmbrățișat cu drag toate chestiunile cu caracter mai general, și în trecutul său a răpurtat frumoase succese. Asemenea va face și în viitor, luptând fără șovăire pentru aceia ce este drept și legal.

Dar cel mai serios moment a fost *diverzitatea problemelor discutate și stilizarea dezideratelor*. În acest punct răspunderea cea mare a fost a Biroului, care s'a nizuît, ca să nu scape nimic din vedere pentru ca tot ce interesează învățător tinăr sau bătrân, activ sau pensionat să fie prins în hotărârile ce vor trebui înaintate factorilor chemați a le deslega și soluționa. Astfel s'au propus măsuri referitoare la problema controlului învățământului nostru primar, la numirea învățătorilor titulari provizori, la încadrare, liberă alegere a catedrelor, gradația militară, menținerea dreptului de ofițer în rezervă, detașeri în slujba de directori la cămine, încasare de taxe, salarizare și pensionare. Cele trei probleme dela început au fost prezentate în „Memorii” deosebite, cari să pot vedea în alt loc al revistei.

După alegerea Comitetului central pe un nou interval de 3 ani, în calde urări și sincere felicitări, congresul a luat sfârșit la o oră înaintată în seara zilei de 28 Decembrie 1928.

Demersurile făcute, ca și rezultatele obținute să vor comunica la vreme.

Traian Șuteu, președ. Asociației.

Telegrame remise și răspunsuri primite.

I.

a) Inaltei Regențe

Palatul Regal

București.

— „Învățătorii români din Ardeal, Crișana și Maramurș, întruniți în al zecelea congres la Cluj, depun omagiile lor la treptele tronului *M. Sale Regelui Mihai I*, exprimând *Inaltei Regențe* profundul devotament și deosebitul sentiment de loialitate, de care sunt pătrunși. Conștiențioși de importanța misiunii noastre, ne vom jertfi pentru mărirea patriei și gloria dinastiei noastre”.

b) Dlui **Traian Șuteu** președ. congresului învățătorilor

C l u j .

— „Inalta Regență a binevoit a mă însărcina să vă transmit Dvs. și tuturor învățătorilor din Ardeal, Crișana și Maramurș viile sale mulțumiri pentru omagiile și sentimentele de credință și devotament ce ați adus *M. R. Regelui* și *Inaltei Regențe* cu prilejul celui de al 10-lea congres învățătoresc pentru propășirea cărui face cele mai bune urări”.

Ministrul Casei Regale : HIOTU.

II.

a) Dlui Prim Ministru Iuliu Maniu

București.

— „Invățătorii români din Ardeal, Crișana și Maramurăs, întruniți în al zecelea congres la Cluj, își exprimă sentimentul de admirație și profundă încredere ce vă păstrează.

Avem convingerea, că trecutul de suferință a școalei și dascălului român din Ardeal ne îndreptățesc pe deplin la ivirea zilelor de mai bine.

Increzători în forțele noastre vă promitem a munci din răsuputeri pentru realizarea marilor ideale ale neamului, de care sunteți animați“.

b) Dlui Traian Șuteu președ. congresului învățătorilor

Cluj.

— „Vă mulțămesc călduros pentru frumoasele cuvinte ce-mi adresați, și vă rog să asigurați pe învățătorii congresiști de toată sollicitudinea mea“.

BCU Cluj / Central University Library IULIU MANIU.

III.

a) Dlui N. Costăchescu Ministru Instrucțiunii

București.

— „Invățătorii români din Ardeal, Crișana și Maramurăs, întruniți în al zecelea congres la Cluj, exprimă deosebitul lor sentiment de afecțiune ce nutresc față de supremul Șef al învățământului.

Pătrunși de însemnătatea zilelor ce trăim și a datorii ce ni sã impun, învățătorii ardeleni stau gata Dle Ministru a munci din răsuputeri la ridicarea și regenerarea învățământului Patriei noastre“.

b) Dlui Traian Șuteu președ. Asoc. Inv. Ardeleni

Cluj.

— „Mulțumind prin Dvs. învățătorilor români din Ardeal, Crișana și Maramurăs, adunați în al zecelea congres la Cluj, pentru sentimentele ce-mi arată și grija pe care o poartă învățământului îi asigur că voi face toate eforturile pentru pătrunderea școlii cât mai adânc în masele poporului nostru iubit“.

Ministru: N. COSTĂCHESCU.

No. 177.222—1928.

IV.

a) Dlui Voicu Nițescu Ministrul Ardealului

București.

— „Învățătorii români din Ardeal, Crișana și Maramurăș, întruniți în al zecelea congres la Cluj, vă exprimă sentimentele lor de adâncă afecțiune, și vă promite că vor lucra din răsuputeri pentru progresul cultural al neamului, rugându-vă să fiți interpretul lor, pentru soluționarea justelor desiderate“.

b) Dlui Traian Șuteu președ. inv. rom. din Ardeal ect.

Cluj.

— „Am luat cunoștință de telegrama Dvs. și vă mulțumesc din inimă pentru salutul călduros ce-mi adresați în calitatea mea de Ministru al Ardealului, vă pot încredința că Guvernul din care fac parte, poartă tot interesul cauzei învățătorilor și va face toate sforțările pentru a satisface justa lor cauză“.

Ministru de Stat: VOICU NIȚESCU.

V.

COZILIUL EPARCHIAL ORT. ROMÂN
DIN CLUJ.

No. 8287—1928.

Domnule Președinte!

— „Impedecat de a putea lua parte la Congresul Dvs., care se ține aici în Cluj, la 27 și 28 Decembrie — Vă rog să primiți binecuvântarea Noastră arhierască, — dorindu-vă spor la muncă și înțelegere deplină pentru problema mare a educațiunii fiilor și ficelor poporului nostru, rămas din cauza vitregiei timpurilor mult, chiar prea mult înapoia altor popoare conflocitoare.

Să cere deci muncă îndoiță, și înzecită ca să vindecați ranele trecutului, să cere o conlucrare armonică cu familia, biserica, — fără cari nu ve-’ți putea realiza idealurile cele scumpe ale progresului cultural.

Cluj, la 27 Ianuarie 1928.

NICULAE, Episcop.

VI.

Asociația Învățătorilor

Cluj.

Piața Ștefan cel Mare 5.

— „Comitetul Asociației bucovinene, întrunit la ședință în ziua de 23 Decembrie 1928, luând la cunoștință adresa Dvs. No. 109—1928, și neavând din cauza timpului înaintat posibilitatea

de a tremite delegați la congresul Dvs. vă transmite pe această cale urări de bine, dorindu-vă succes deplin la ajungerea revindicărilor noastre comune. — Tot odată vă rugăm să binevoiți a ne comunica dezideratele Dvs. privitoare la încadrare votate în congres și să luați la cunoștință că dorim ca să facem o acțiune comună cu Dvs. și cu colegii basarabeni spre a dobândi drepturile noastre la încadrare. Noi stăm pe punctul de vedere că toți învățătorii bucovineni, cari până la 24 Iulie 1924 au trecut examenul după sistemul austriac bucovinean să fie înaintați în grade după vechime fără o fi obligați să treacă examenul de înaintare și fără a se face inspecție specială“.

„ASOCIAȚIA BUCOVINEANĂ“.

Dezideratele

Invățătorilor ardeleni luate în al X-lea congres

Congresul învățătorilor din Ardeal, Crișana și Maramureș ținut în Cluj, la 27 și 28 Decembrie 1928 după discuții amănunțite asupra reorganizării administrației și controlului învățământului primar, precum și în urma constatărilor făcute asupra activității unor persoane în teritoriile provinciilor unite votează următoarele „Deziderate“ premerse de aceasta:

Moștione :

Având în vedere situația grea și disperată a școlii primare în genere, din cauza cultului incompetențelor puse să îndrumeze școala și învățământul.

a) Congresul cere dlui Ministru al Instrucțiunii anchetarea reală a organelor de control semnalate de Asociație că au comis abuzuri în exercitarea funcțiunii lor, dându-se sancțiunile legale convenite celor vinovați. De astă dată cel semnalat de Asociație este inspectorul școlar Hariton Constanlinescu.

b) Congresul mai cere ca legea de organizare a Ministerului Instrucțiuni publice să fie înlocuită cu o lege nouă, care să corespundă noilor necesități culturale ale țării întregite. În această lege principiul selecționării personalului de control să fie asigurat, controlul ridicându-se la nivelul preconizat de dezideratele congreselor învățătoresți.

I.

1. Personalul de control din învățământul primar să se recruteze dintre învățătorii distinși, de gradul I sau dintre cei ce au terminat cu succes bun secția pedagogică universitară. Toți să fie caractere neșovăitoare și pătrunși de însemnătatea răspunderii ce poartă. Să dispună de tactul convenit în raporturile cu subalternii

și să se distingă prin o viață cinstită, corectă și nepătată. Să aibă la activul lor lucrări publicate din domeniul pedagogiei teoretice și practice și o largă experiență în viața școlară precum : construcțiuni școlare, cămine culturale, cursuri de adulți, bănci, cooperative, biblioteci, coruri, etc.

2. La numirea personalului de control în învățământul primar să se respecte proporția convenită față de provinciile unite, a căror bărbați de seamă sunt mai în măsură de a cunoaște tradiția și problemele specifice din diferitele regiuni.

3. După un stagiu de trei ani pentru asigurarea stabilității și inamovibilității să se prezinte la concurs, unde o comisiune nepărtinitoare va selecționa elementele cele mai destoinice, cari în acest interval de probă au dat dovezi de aptitudini deosebite necesare unor adevărați îndrumători. Concursul va fi în scris și oral asupra problemelor de seamă ce privesc învățământul și administrația școlară.

4. Înaintările în ierarchiile școlare înalte a învățământului primar să se facă dintre persoanele reprezentative cari au dovedit destoinicie și activitate primenindu-și cunoștințele prin cursuri de perfecționare.

5. La numirile din controlul învățământului, să fie delaturate cu desăvârșire considerațiile și criteriile politice, cari duc la o totală degradare și distrugere a prestigiului de autoritate.

6. Teritoriile unite să fie reprezentate în consiliul superior al inspectorilor, prin oameni din partea locului, cari sunt în măsură să clarifice multe din chestiunile școlare și de învățământ.

II.

Toți învățătorii și învățătoarele absolvenți ai școalelor normale, cari posed examenul de capacitate, să fie numiți în învățământ ca titulari provizori.

După un stagiu de trei ani de funcționare efectivă să aibă dreptul de a se prezenta la examen și obținând media, să fie numiți învățători definitiv.

Ordinele ministeriale de sub Nr.ii 128.286, 134.878 și 148.779 din 1928, cari prevăd contrariul să fie revocate, spre a nu provoca nici jicniri, nici pierderi materiale elementelor bine pregătite și astfel a-le sili să părăsească învățământul.

Dispoziția cu satisfacerea legii de recrutare să se aplice la obținerea gradului de învățător definitiv.

III.

Toți învățătorii din Ardeal, Crișana și Maramureș numiți în învățământ cu „Decrete“ liberate de Consiliul Dirigent și Secretariatul General din Cluj, să fie încadrați pe baza vechimei. Și anume: După un serviciu de 3 ani să fie încadrați ca învățători definitiv, după șase ani ca învățători înaintați gradul II, iar după 12 ani ca învățători înaintați în gradul I, urmând apoi, ca la

timpul său toți cei din categoria I-a și a II-a la împlinirea celor șase ani respective 12 ani de serviciu să fie înaintați automat la gradul II respective la gradul I, fără nici o altă restricțiune.

IV.

Să se revoace dispoziția ca învățătorii tineri din vechiului regat să facă un anumit stagiu cu anumite avantagii în teritoriile unite. A-i forța să-și ia catedre la cari să nu se prezinte, pentru ca învățătorii acestor provincii să le fie suplinitorii lor nu e nici uman, nici echitabil. Să vină cine vrea, să rămână cine poate, dar cu egale beneficii.

V.

Să se aplice dispozițiile Decretelor Regale Nr. 2704 și 4115 din 12 Septembrie 1919 și asupra învățătorilor din provinciile unite acordându-li-se gradația militară cu 25% din leafa, tuturor cari au luat parte în războiul de întregire a neamului intrând ca voluntari în armata română.

VI.

Să li se redee învățătorilor români dreptul, ca după un an servit în armată să poată fi înaintați ca și înainte la rangul de ofițer în rezervă.

VII.

Toți membrii corpului didactic, cari îndeplinesc slujbe de directori la Căminele ucenicilor, fiilor și ficelor de învățători în interesul institutelor ce conduc, să fie detașați din învățământ la acestea locuri putându-și primi în întregime leafa dela posturile lor bugetare.

VIII.

Taxele de membrii la „Asociația Învățătorilor din Ardeal, Crișana și Maramureș”, ca și la „Fundația Gheorghe Lazăr” să fie reținute ca și până acum prin Statele de leafă.

IX.

Congresul întrunit la Cluj, cere o salarizare cinstită cu gradații tot din cinci în cinci ani până la pensionare. Gradațiile să facă parte integrantă din leafă, aplicându-li-se coeficienți ca și salarelor. Învățătorii rurali să primească suplimentul de localitate și diurne de deplasare. Să se ridice adausurile familiare, și anii de serviciu să se reducă la 30.

X.

Articolul 4 aliniatul I din Legea penziilor să se extindă și asupra învățătorilor din provinciile unite socotindu-li-se dublu anii din perioada de războiu. Să se amelioreze soarta tuturor pensionaților, văduvelor și orfanilor de război a învățătorilor, cari au fost pensionați, după normele vechi de lege și leafă.

Memoriul Dezideratului al doilea.

II.

Domnule Ministru

Invățătorimea română din Ardeal, Crișana și Maramureș, întrunită la 27 și 28 Decembrie 1928 în al X-lea congres la Cluj, luând în discuție situația grea ce s'a creat învățătorilor tineri, prin ordinele Ministeriale Nrii: 128.286, 134.878 și 148.779 din 1928. își ia voce a Vă înainta următorii:

Memoriu

De patru ani de zile, de când noua lege școlară a intrat în vigoare, toți învățătorii tineri, cari posedau examenul de capacitate (Art. 113 și 115) aveau dreptul să între în învățământ, ca *învățători titulari provizori*.

Intrarea se făcea pe baza art. 127 care spune, că fiecare candidat pe ziua de 1 Iulie, să se prezinte la Insp. școlar, în raza căruia dorea să fie numit. Având numirea putea funcționa la acel post neîmpedecat de nime.

După trei ani de funcționare efectivă, trecând examenul cerut în art. 118 prin decret regal era socotit *învățător definitiv*. — Înaintarea în grad, îi aducea și progresarea în leafă. — Aceasta era procedura cea corectă atât după tradiție cât și după prescrierile noi Legi școlare.

Ori ce se întâmplă?

Intre condițiile de a putea fi cineva numit în cadrele personalului didactic art. 113 sub punctul d) mai cere: „*Bărbații să fi satisfăcut legea recrutării*“.

Din acest motiv după 4 ani de promulgare ne trezim în timpul din urmă cu ordinele Ministeriale de mai sus, prin cari să conturbă din nou ritmul învățământului.

Prin acestea dispoziții se pretinde ca toți învățătorii tineri cu examenul de capacitate să nu mai fie socotiți ca învățători titulari provizori ci numai suplinitori până satisfac legea recrutării. Așa după satisfacerea acesteia, vor putea face 3 ani de provizorat spre a se putea prezenta la examenul de definitivat. În consecință toate posturile ocupate de acești tineri să se declare vacante și ca atari să fie publicate pentru epoca transferărilor.

Prin acest cuprins al ordonanțelor Ministeriale apărute sub Nrii de mai sus, învățătorimei tinere i-se aduce o dublă jignire. Înțaiu fiindcă e pusă în mare desavantajiu față de seriile eșite în anii de mai înainte, și al doilea fiind că e scoborâtă — deși dispune de capacitate — în rândul *suplinitorilor*. Și noi știm că aceasta categorie sunt oameni fără căpătâiu, care se recrutează din naufragiații gimnaziilor și școalelor normale, cari numai din *necesitate* și în mod *vremelnic* sunt tolerați în învățământ.

Și jignirea aceasta nu se aduce numai unui număr restrâns de învățători și învățătoare tinere, ci tuturor absolvenților și absolventelor de școli normale din întreagă țara. Căci, dacă elevul intră în școala primară la etatea de 7 ani, la 11 termină 4 clase, cu cari să înscrie la școala normală, pe cari o isprăvește la 18 ani. Prin urmare toți vor fi ținuți pe loc 3 ani, ca să împlinească vârsta de 21, iar cei amânați cu armata și mai mult timp, în care vreme nu vor avea nici un fel de stabilitate, mânați mereu din o comună în alta.

Dar măsurile luate prin ordonanțele de mai sus sunt nedrepte și din punct de vedere material. Oamenii în loc de 3 ani vor fi ținuți 6 ani în un salar de mizerie cu care se luptă ca învățători începători. Aceasta tinere pe loc, pe mulți îi va face să părăsească școala și încă cei mai buni, cari simt putere și tărie să se valideze și pe alte terene, rămânând în învățământ numai elementele mai slabe. Cei buni nu vor consimți nici odată ca să fie și umiliți și speculați.

Ce privește dispoziția ca: „*Bărbații să fi satisfăcut legea recrutării*” să se treacă dela art. 113 la art. 115, ca o condiție la obținerea gradului de învățător definitiv. Până la o revidiere a legii școlare să rămână ca o dispoziție care nu se poate pune în aplicare după cum a fost considerată dela promulgare și până acum.

Domnule Ministru!

Congresul al X-lea al învățătorilor din Ardeal, Crișana și Maramureș întrunit în zilele de 27 și 28 Decembre la Cluj, în consecință Vă roagă ca:

1. Având în vedere adâncă jignire ce se face, ca învățătorii cu capacitate să fie ținuți 3 ani în rândul celor suplinitori;
2. Având în vedere că în toată această vreme nu s'ar bucura de nici o stabilitate mereu curentându-li-se posturile;
3. Având în vedere că stagiul de provizorat li-s'ar lungi dela 3 la 6 ori mai mulți ani pe nedreptul;
4. Socotind că li-s'ar face o mare nedreptate față de antecesorii lor, cari au făcut numai câte 3 ani de provizorat;
5. Socotind că în tot acest timp ar fi siliți să trăiască din un salar de mizerie mai mult decât s'ar putea suporta;
6. Socotind că aceste măsuri ar provoca prea mari perturbări în inimile și sufletele tinere înstrăinându-le ori chiar silindu-le să părăsească învățământul; să luați următoarea dispoziție:

Toți învățătorii absolvenți ai școlii normale cari posed examenul de capacitate să fie numiți în învățământ ca titulari provizori. După un stagiul de 3 ani de funcționare efectivă să aibă dreptul a se prezenta la examen și obținând media să fie numiți învățători definitivi.

Ordinele Ministeriale de sub Nrii: 128.286, 134.878 și 148.779 din 1928, cari prevăd contrariul să fie revocate, spre a

nu provoca nici jigniri, nici pierderi materiale elementelor bine pregătite spre a fi silite să părăsească învățământul.

Dispoziția cu satisfacerea legii de recrutare să se aplice la obținerea gradului de învățător definitiv.

Primiți Domnule Ministru expresia profundei noastre considerațiuni.

Cluj, la 15 Ianuarie 1929.

I.

Ministerul cu ordinul Nr. 128286—1928, a luat următoarele dispozițiuni în legătură cu transferările și numirile în învățământul primar din cursul acestui an.:

1. Învățătorilor cari nu au avut satisfăcut legea recrutării și au fost transferați, li-se va anula transferarea și posturile se vor da vacante.

2. Ministerul face excepție și menține acelea transferări cari intră în următoarele categorii: a) apropiere între soți; b) dacă au 21 ani și au fost amânați medical; c) dacă învățătorul e fiu de mamă văduvă.

3. Tuturor acelor învățători cari au satisfăcut legea recrutării în 1927—1928, și nu s'au prezentat în August 1928, să-și aleagă posturi, rămânând în vechiul regat, li-se va anula numirea și vor fi trimiși în teritoriile alipite, Central University Library Cluj

II.

Onoratul Minister cu ordinul Nr. 134878—1928. dispune următoarele:

Pentru clarificarea situației în învățământ a învățătorilor numiți în mod provizoriu în conformitate cu legea, se precizează următoarele:

1. Toți învățătorii numiți în mod provizoriu sunt socotiți ca suplinitori, iar locurile lor se publică vacante la transferări.

2. Plata învățătorilor în mod provizoriu este egală cu aceia a învățătorilor cu titlul provizoriu.

3. Timpul de funcționare ca învățătoare sau învățător în mod provizoriu nu se socotește ca bun pentru a fi chemat la examen de definitivat.

4. Astfel de învățători nu pot obține concediu pentru a-și face stagiul militar, chiar dacă sunt numiți în teritoriile alipite.

III.

Vă aducem la cunoștință că, Onoratul Minister cu ordinul Nr. 148779—1928, dispune că, posturile ocupate de normaliști numiți în mod provizoriu sau suplinitori, sunt declarate vacante și ca atare vor fi publicate la epoca respectivă, când se va face publicarea locurilor vacante pentru transferări.

Conform art. 113 din legea învățământului primar, nu poate fi numit titular nici un normalist care nu are armata făcută sau nu a fost dispensat de armată pentru totdeauna.

Memoriul Dezideratului al treilea.

III.

Domnule Ministru!

Deși în anul acesta s'au împlinit zece ani dela unirea Ardealului cu Patria mamă, totuși în aceste regiuni au mai rămas câteva sute de învățători, cari îndură pagube morale și materiale în lipsa unei încadrări corespunzătoare cu drepturile lor și cu deciziunile Ministeriale prin cari s'a făcut unificarea salariului corpului didactic primar din provinciile alipite cu același din Vechiul-Regat.

Pentru o soluțiune mulțumitoare, ne luăm voce a Vă înainta următorul :

Memoriu

Veți binevoi a cunoaște Domnule Ministru, că legile și regulamentele școlare, foste în vigoare în aceste părți, până la introducerea noii Legi a învățământului (1924) și în baza cărora au fost numiți în învățământ învățătorii din Ardeal, le garantează înaintarea automată în diferitele grade de salarizare. Deciziunea Ministerială Nr. 97394 din 920, prin care se unifică salariile membrilor Corpului didactic primar din întreaga țară, respectă pentru învățătorii ardeleni înaintarea automată bazată pe legile de atunci, indicând numai anii ce trebuiesc serviți, până ce un învățător să poată ajunge în cel mai înalt grad de salarizare ce există pentru corpul didactic primar. Ordinele Ministeriale Nrii. : 112.781—921 și 118.283—921, consfințesc aceleași principii și norme de înaintare, ce se cuprindeau în legile locale și deciziunea de unificare a salarelor.

Toate aceste hotărâri au fost mulțumitoare pentru membrii corpului didactic din provinciile alipite, pentru că ele nu alterau întru nimic principiul fundamental, care a stat la baza încadrării lor conform legilor locale. Dar acestea deciziuni și ordine satisfacătoare, mai cu seamă din anul 1923 încoace n'au fost aplicate. În anul 1924 aplicându-se noua lege a învățământului primar art. 224 prevede încadrarea corpului didactic primar din provinciile alipite conform cu drepturile lor.

Dar acestea drepturi nici până în ziua de astăzi n'au fost studiate și precizate. Deciziunile Ministeriale ulterioare legii nu s'au redactat după referințele situații învățătorilor din Ardeal. Astfel Deciziunile Nrii. 26025—927, 26026—927., precum și 36522 din 1927, care se refereau la situația învățătorilor din Basarabia și Bucovina, pur și simplu au fost extinse și asupra învățătorimii din Ardeal.

Aceasta împrejurare ne face să susținem că problema încadrării învățătorilor ardeleni n'a fost studiată cu obiectivitatea ce s'ar

fi cerut, amăsurat regimului tradițional sub care au fost pregătiți și aplicați în învățământ.

A fost deasemenea o mare neîndreptățire pentru învățătorii ardeleni retrogradarea făcută prin ord. 69.804 din 1927. Legea a găsit o stare de fapt și drept, care în virtutea Art. 224 trebuia respectată, și nici decât schimbată, mai ales, că ultima Deciziune Ministerială Nr. 6437—928. în Art. 1. spune, că recunoaște de bună încadrarea membrilor corpului didactic primar din teritoriile alipite, făcute prin decizia cu Nr.: 97.394—1920, cu privire la salarizarea corpului didactic primar. Și totuși atâția învățători sunt retrogradați din salariul, pe care l'au primit în curs de șapte ani dearândul.

Dealtfel nici ultima deciziune din 17 Ianuarie 1928 nu s'a făcut după un studiu mai temeinic a stărilor din Ardeal, deoarece cu ocaziunea consfătuirilor, ce au procedat deciziunea, n'au fost ascultați și reprezentanții ai Ardealului.

Domnule Ministru! Pentru a evidenția spiritul nostru de obiectivitate, recunoaștem că din numărul cel mare de ordonanțe date pentru soluționarea încadrării învățătorilor din provinciile alipite au fost câteva, care, dacă ar fi rămas în vigoare, ar fi deslegat într'un mod norocos acestea încadrare.

Incepând cu deciziunea Nr. 97.394—920. și continuând cu ord. Nr. 112.791—1921. prin care învățătorii ardeleni, numiți prin decret sub regimul vechilor legi, erau încadrați conform vechimei după 3, 6 și 12 ani, a urmat Deciziunea Nr. 7175 din 1926, prin care s'a recunoscut dreptul învățătorilor ardeleni de a fi socotiți ca definitiv, dacă aveau împliniți trei ani la promulgarea legii noi, fără a li-se mai cere examene de definitivat. Aceasta deciziune întregită cu ord. Nr. 70.128—926. satisfăcea integral revendicările învățătorilor din Ardeal. Dar intervenind Consiliul general al Inspectorilor Ord. de mai sus, a fost revocat și astfel problema a rămas din nou nesoluționată.

Cea din urmă ordonanță Nr. 6437—928. nu îndreaptă întru nimic situația încadrării. Aceasta departe de a lua în considerare drepturile dobândite prin numirile legale în învățământ, recunoscute și aprobate apoi și prin Ord. Nrii.: 7175—926. și 70.127—926. fiind astfel integral respectate toate drepturile, prin ord. Nr. 6437—928. se desconsideră cu desăvârșire orice drept.

Ca observare, ținem Domnule Ministru, să declarăm solemn în numele acelor învățători, pe care îi reprezentăm, că n'am fost nici odată, și nu suntem nici în prezent împotriva examenelor și inspecțiilor speciale prevăzute în noua lege. Dar acestor prevederi ale legii noi, trebuie să fie îndatorați a se supune numai cei numiți dela promulgarea ei încoace, sau cel mult învățătorii numiți de Ministerul Central din București în baza legilor din Vechiul Regat, după desființarea Consiliului Dirigent și Secretariatul General al Instrucțiunii din Cluj, cari instituțiuni în timpul lor înlocuiau cu aceiași drepturi Ministerul Central în provincia Ar-

dealului și făceau numiri încă pe baza legilor în vigoare atunci în aceste părți. Căci ar fi o mare nedreptate, ca avansarea învățătorilor pregătiți și numiți în învățământ, după alte sisteme de legi, (ce le garantează o avansare automată) să fie legată de anumite restricțiuni, cuprinse într'un nou sistem de legiuire, fără a se căuta punctele de contact și analogie în baza cărora să poată fi armonizate în mod echitabil interesele reciproce. Și mai ales atunci, când fostul sistem de lege, care regula pregătirea și avansarea în salar a învățătorilor ardeleni, întru nimic n'a fost inferior celui de azi.

Domnule Ministru!

Pentru a se lichida definitiv problema încadrării învățătorilor din Ardeal, Crișana și Maramureș, suntem convinși, că ea nu poate fi definitiv soluționată, numai în cazul, când se dă o nouă deciziune sau să va legifera un nou art. de lege, care anulând toate celea de până acum, va fi de următorul conținut:

Toți învățătorii din Ardeal, etc. numiți în învățământ cu „Decrete“ liberate de Consiliul Dirigent și Secretariatul General din Cluj, să fie încadrați pe baza vechimei. Și anume: După un serviciu de trei ani să fie încadrați ca învățători definitivi, după șase ani ca învățători înaintați grad II, iar după 12 ani ca învățători înaintați la grad I, urmând apoi ca la timpul său toți cei din categoria I-a și a II-a la împlinirea alor 6 respective 12 ani de serviciu să fie înaintați automat la grad II respective la grad I, fără nici o altă restricțiune.

Punându-se în aplicare o astfel de deciziune, ar urma să se încarce bugetul Ministerului Instrucțiunii cu suma de 8.877.976 Lei.

Și iată pentru ce: Conform datelor oficiale ce deținem dela Revizoratele din Ardeal, rezultă:

a) Că toți învățătorii numiți prin decret pe timpul Consiliului Dirigent și Secretariatul General din Cluj, la împlinirea alor 3 ani de serviciu au fost încadrați cu titlul definitiv fără examene și prin urmare pretendenți la aceasta categorie de încadrare nu mai sunt.

b) Învățătorii, cari au fost încadrați la timpul său cu titlul definitiv, numiți fiind cu decrete în baza legilor locale și cari în prezent au 6 sau mai mulți ani de serviciu și nu sunt încadrați în grad II avem în 16 județe 330. Dat fiind, că un învățător definitiv cu o gradație, în prezent primește un salar lunar brutto de 3944 lei, iar un învățător înaintat de grad II cu 2 gradații primește un salar brutto lunar 5.025.— lei. Aceasta diferență pentru 330 învățători înaintați la grad II ar reclama anul 4.220.760.— lei, după ce diferența lunară de salariu la un învățător definitiv cu o gradație și un învățător înaintat grad II cu 2 gradații este de 1081.— lei.

c) Învățătorii numiți cu decrete și cari în prezent au împliniți 12 ori mai mulți ani de serviciu și încă nu sunt încadrați în grad I în 18 județe suut 169.

Un învățător grad II cu 2 gradații, având lunar un salariu brutto de 5.025.— lei, iar un învățător înaintat de grad I, primind un salariu lunar brutto de 6.497 Lei, diferența la lună între acestea două categorii este de lei 1.472. Astfel înaintarea la grad I alor 169 învățători ar reclama anual o diferență de salariu de 2.985.216 lei.

Presupunând, că pentru satisfacerea învățătorilor din 4 județe, al căror număr exact nu-l cunoaștem, neavând date oficiale, proporțional cu sumele de mai sus ar mai necesita încă suma de 1.600.000.— lei, totalul general ar fi anual de 8.977.976 Lei.

Primiți, Domnule Ministru, expresia profundei noastre considerațiuni.

Cluj, la 15 Ianuarie 1929.

Tabloul

deciziilor ministeriale referitoare la încadrare.

I.

COPIE BCU Cluj / Central University Libr. Nr. 97394|1920.

Deciziune

Noi, Ministrul Secretar de stat la Departamentul instrucțiunii publice.

Având în vedere referatul D-lui Director al Activității școlare și extrașcolare din țările române surori:

DECIDEM:

Art. I. Salariile tuturor membrilor corpului didactic de stat din țările române surori, precum și salariile tuturor funcționarilor dependenți de Administrația Secretariatelor generale, se unifică cu salariile categoriilor respective din vechiul Regal și din Administrația Centrală a Ministerului, după următoarele norme:

1. Învățămintul primar.

Toți învățătorii actuali din țările române surori, vor avea aceeași renumerațiune cu învățătorii din Vechiul Regal și anume:

1. Învățătorii cari posed diploma unei școale normale vor primi un salariu de bază de 250 lei lunar. În aceasta categorie intră și învățătorii de astăzi, cari au bacalaureatul sau au 6 clase secundare și examen de abilitare ca învățător.

2. Învățătorii cu 3 ani de serviciu dela obținerea diplomei vor primi 300 Lei, cei cu 6 ani 350 Lei, cei cu 9 ani 400 Lei.

3. Învățătorii urbani, posedând diploma, vor primi un salariu

de 400 Lei, iar dacă au un serviciu de 12 ani în învățământ, vor primi un salariu de bază de 650 Lei.

Institutorii dela școlile de aplicație vor primi asemenea un salariu inițial de 400 Lei, respective de 650 Lei, după 12 ani de serviciu în învățământ.

4. Conducătoarele dela grădini de copii, posedând o diplomă, adevărat având 4 clase secundare și un curs special de 2 ani, vor primi un salariu inițial de 250 Lei, cu 3 ani de serviciu 300 Lei, cu 6 ani 350 Lei, cu 9 ani 400 Lei. Conducătoarele cu diplomă din conunele urbane, vor primi un salariu de baza de 400 Lei, după 3 ani 450 Lei, după 6 ani 500 Lei, după 9 ani 550 Lei și după 12 ani 600 Lei.

5. Toți învățătorii suplinitori vor avea o reținere de 20 la sută.

Ministru, (ss.) P. Negulescu.

II.

COPIE de pe Decizia Nr. 26025/927.

Deciziune

Noi, Ministru Secretar de stat la Departamentul Instrucțiunii Publice:

Având în vedere raportul Domnului Inspector Șef al Regiunii X școlare Chișinău, cu Nr. 2228/927 și în conformitate cu dispozițiile art. 224 din Legea învățământului primar.

DECIDEM:

Art. I. Incadrarea în învățământ a membrilor corpului didactic din Basarabia, recunoscuți ca titulari de Comisiunea de verificare a titlurilor, din Chișinău, la 1 Aprilie 1921 se face pe ziua de 1 Septembrie 1924: astfel că, acei cu o vechime de 3 ani la aceasta dată vor fi încadrați cu titlul de definitiv. Acei cu 6 ani cu titlul de înaintat grad II. Acei cu 12 ani cu titlul de înaintați grad I.

Art. II. Plata însă a salariului pentru titlurile câștigate prin aceasta încadrare, se va face cu începerea dela 1 Ianuarie 1928, fără nici un drept de diferență din urmă.

Art. III. Acei dintre învățători, cari nu primesc încadrarea din art. I. și II, se vor prezenta la examenele de definitivare, înaintare grad II și înaintare grad I, cu formele și în termenele cerute de lege.

Art. IV și ultimul. Dl. Director General al învățământului

primar este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei Deciziuni.

Data astăzi, 28 Februarie 1927.

Ministru (ss) I. Petrovici.

III.

COPIE după deciziunea Nr. 26926 din 28 Febr. 1927.

Deciziune

Noi, Ministru Secretar de stat la Departamentul Instrucțiunii. Având în vedere raportul Dlui Inspector Șef al Regiunii XIV școlară Cernăuți cu Nr. 1822/927, și în conformitate cu dispozițiunile art. 224 din legea învățământului primar,

DECIDEM:

Art. I. Incadrarea în învățământ a membrilor corpului did. primar din Bucovina, cari au fost recunoscuți titulari, se face pe ziua de 1 Septembrie 1924, după cum urmează:

Învățătorii cu examenul de maturitate (Reifeprüfung) se încadrează în categoria învățătorilor cu titlul provizoriu.

Învățătorii cu examenul de cvalificare (Lehrebefangungsprüfung) se încadrează în categoria învățătorilor definitivii.

Învățătorii cu examenul de cvalificare, cari au 6 ani de funcționare în învățământ, dintre cari cel puțin 3 ani după trecerea examenului de cvalificare, se încadrează cu titlul de învățători grad II.

Învățătorii cu examenul de cvalificare, cari au 12 ani de funcționare în învățământ, dintre cari cel puțin 9 ani după trecerea examenului de cvalificare, se încadrează în categoria învățătorilor înaintați grad I.

Art. II. Plata însă a salariilor pentru titlurile câștigate prin aceasta încadrare se va face cu începerea la 1 Ianuarie 1928, fără nici un drept de diferență din urmă.

Art. III. Acei dintre învățători, cari nu primesc încadrarea în condițiunile art. I și II se vor prezenta la examenele de definitivat, înaintare grad II și înaintare grad I, cu formele și în termenele cerute de lege.

Art. IV și cel din urmă: D! Director General al Învățământului primar este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni.

Data astăzi, la 28 Februarie 1927.

Ministru (ss) I. Petrovici.

IV.

COPIE după deciziunea Nr. 36522 din 19 Martie 1927.

Deciziune

Noi, Ministru Secretar de stat la Departamentul Instrucțiunii.

Având în vedere avizul Consiliului Inspectorilor Generali Nr. 851/927 și pentru complectarea dispozițiilor luate cu deciziunile Nrii. 26025 și 26026 din 28 Februarie 1927, întocmite conform prevederilor din art. 224 din legea învățământului primar.

DECIDEM:

Art. I. Toți membrii corpului didactic din Bucovina, cari au 6 ani și 12 ani de funcționare în învățământ după trecerea examenului de maturitate (Reifeprüfung) și cari au dat între timp și examenul de calificare (Lehrbetangungsprüfung), chiar dacă acest examen nu a fost trecut în termen, ținând seamă că au fost împedecați de evenimentele războiului, se încadrează în învățământ, primi învățători înaintați la grad II, iar cei de al II-lea ca învățător de grad I, pe ziua de 1 Septembrie 1924.

Învățătorii încadrați ca definitivi și înaintați de grad II, în baza principiilor de mai sus, precum și a deciziunilor Nr. 26926 și 26025/927, pe ziua de 1 Sept. 1924, li se socotește bun pentru înaintare și timpul cât au funcționat înaintea acestei date dela primirea salariului de învățători, definitivi și înaintați grad II. în baza deciziunilor ce s'au dat.

Art. II. Vor beneficia de dispozițiunile luate prin deciziunea de față, precum și prin deciziunile Nr. 26025 și 26026/927 din 28 Februarie 1927, toți membrii corpului didactic primar din Bucovina și Basarabia, cari sunt detașați sau transferați în afară de acestea părți ale țării.

Art. III. Asemenea învățătorii din vechiul-Regat, transferați sau numiți în Basarabia și Bucovina înaintea termenului de 1 Septembrie 1924, și cari vor da la încadrarea lor declarație, că vor păstra catedrele lor în acestea provincii până la 1 Septembrie 1931, fără a se detașa, sau transfera în vechiul Regat în tot acest timp, vor avea aceleași drepturi, ca și cei dela art. II și vor fi încadrați conform deciziunei Nr. 26025/927.

Art. IV. Se păstrează însă aceleași dispozițiuni din art. 2—3 din deciziunile Nr. 26025 și 26026/927 și pentru membrii corpului primar din Bucovina și Basarabia, încadrați prin deciziunea de față, adică plata salariilor pentru drepturile câștigate li-se va face dela 1 Ianuarie 1928, iar în cazul când nu primesc aceste condițiuni, vor trebui să depună examenele la care sunt obligați după lege, cu respectarea strict a tuturor formelor.

Art. 5 și ultimul: Dl Director General al învățământului primar, este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni.

Dată astăzi, în 19 Martie 1927.

Ministru (ss) I. Petrovici.

P. conformitate (ss) F. Alexandrescu.

V.

COPIE după deciziunea Nr. 39787|927, din 28 Martie 1927.

Deciziune

Noi, Ministru Secretar de stat la Departamentul Instrucțiunii. Având în vedere dispozițiunilor art. 224 din legea învățământului primar,

DECIDEM:

Art. I. Dispozițiunile deciziunii Nr. 26025 din 28 Febr. 1927, și Nr. 36522 din 19 Martie 1927, se estind și asupra membrilor corpului didactic primar din Ardeal (Transilvania și Banat).

Art. II și ultimul: Dl Director general al învățământului primar este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni.

Dată astăzi, 28 Martie 1927.

Ministru (ss.) I. Petrovici.

P. conformitate (ss.) F. Alexandrescu.

VI.

COPIE. Minist. Instrucțiunii Nr. 69804|927. Insp. Reg. Nr. 6924|927.

România. Ministerul Instrucțiunii. Direcțiunea Generală a Învățământului Primar

Biroul A. Nr. 6984|927.

București, 17 Iunie 1927.

Domnule Inspector Șef,

La raportul D-Voastră Nr. 9516 din 27 Aprilie 1927, cu privire la salarizarea învățătorilor din Transilvania, cari servesc la școlile din comunele urbane, Vă facem cunoscut următoarele:

Instrucțiunile date de către fostul Secretariat General al Instrucțiunii din Cluj, prin ordinul prezidial Nr. 1116|921 pe baza deciziunilor Ministeriale Nr. 112.791|921 și 118.283|921, după cari s'au făcut încadrările în salar ale învățătorilor din Transilvania și

Banat, până la 1 Sept. 1923, se vede că nu au putere de lege ce aveau decretul legii ale fostului Consiliu Dirigent, și deci ele nu pot fi invocate și astăzi, spre a se prezenta o stare de lucruri, prin care se crease o situație excepțională, învățătorilor din acele părți ale Țării. Acele instrucțiuni nu au putut avea decât caracterul de provizionat, acela de a regula în chip vremelnic situația acelor învățători până la elaborarea și purerea în aplicare a unor legi de unificare. Aceasta rezultă destul de limpede din textul art. 224 din legea învățământului primar și normal primar.

În acest articol se spune: „Art. 224. Încadrările corpului didactic primar din teritoriile alipite se vor face în urma verificării actelor de către comisiunile alcătuite în acest scop, în conformitate cu drepturile lor și cu dispozițiunile legii de față“. Legea nu consfințește drepturile ce au fost câștigate prin instrucțiuni, ordine sau decizii.

Ținând deci seamă de toate acestea, precum și de dispozițiunile luate prin deciziile interpretative ale legii cu Nr. 7175/926, 8573/927, 26025/927, 36522/927 și 39787/927, Ministerul nu aprobă propunerile ce ați făcut anume: „Ca învățătorii din comunele urbane cari la 1 Noemvrie 1921. erau numiți titulari, în învățământul primar urban și după normele de salarizare de atunci au fost încadrați și plătiți cu salariul de 800 Lei, să fie absolvați de examenul de definitivat, să continue a primi salariul de 800 Lei, absolvați fiind și de examenul de înaintare gr. II. urmând a li-se face la timpul său formele legale pentru înaintarea la grad I“.

Propunerea aceasta este o abatere dela dispozițiile legii; iar prin încercarea de a se crea o situație excepțională învățătorilor din Transilvania și Banat, sa face dovadă, ca aceștea voesc să scape controlului ce se face asupra pregătirii lor didactice.

Este prin urmare trist, că sunt încurajați la aceasta de însăși organele de control ale Ministerului, cari au datoria de a face să se respecte legea, regulamentul și dispozițiunile interpretative ce se iau.

Ne putându-se lua dispozițiuni excepționale și de favoare pentru unii învățători, cu nesocotirea prevederilor legii și ale regulamentului de aplicare, se vor aplica tuturor învățătorilor din Transilvania și Banat dispozițiunile luate de Minister prin deciziile interpretative citate mai sus, adică tuturor acelorora, cari până la 1 Septemvrie 1924 au fost încadrați ca învățătorii cu titluri provizorii, definitiv înaintați de grad II. sau înaintați de grad I, să li-se plătească salariul convenit gradului său, fără a se ținea seamă, dacă servesc la școlile primare din comuna urbane sau rurale și fără a li-se acorda vre-o scutire de examen.

Acei cari au fost încadrați atunci ca învățători cu titlul provizoriu, rămân obligați a depune examenul de definitivat. Acei, cari au fost încadrați ca învățători cu titlul definitiv, rămân obligați a depune examenul de înaintare grad II; iar acei încadrați tot

atunci ca învățători de grad II, vor fi înaintați la grad I, numai după ce vor satisface dispozițiunile cuprinse în art. 120 din legea asupra învățământului primar.

Faptul, că unii dintre învățătorii, cari servesc la școlile din comunele urbane, au primit până acum ca salar de bază 800 Lei lunar, adică salarul, la care au dreptul numai învățătorii înaintați de grad II, de-și ei sunt numai învățători cu titlul provizoriu, sau definitiv, nu poate fi socotit ca un drept câștigat, căci acel drept nu a fost acordat în virtutea unei legi, și nu au fost consacrați prin legea ulterior promulgată. Dacă se învoacă în sprijin legea maghiară de salarizare, sub imperiul căreia a fost numiți și sub care au stat și școlile din Trausilvania până la 26 Iulie 1924, data promulgării a legilor în vigoare, argumentul este slab, căci aceasta lege nu prevede salariile deosebite pentru învățătorii din comunele urbane de acelea ale învățătorilor din comunele rurale. Toți învățătorii din aceia „clasă“ aveau un salar uniform, fără considerare la localitatea, unde funcționau.

În paragraful V, al legii XV din 1913 se spune :

„Salariile învățătorilor se fixează fără considerare la localitatea, unde funcționează, în salarul de începător; afară de aceasta în trei clase de salarizare și în cadrul fiecărui clase, însă 3 gradații de salarizare“.

Vă rugăm deci a lua cunoștință de toate acestea și a Vă conforma.

Director General:
(ss.) Indescifrabil.

Subdirector:
(ss.) Stratilescu.

Pentru conformitate.

VII.

COPIE. Nr. 7175.926.

Definitivatul învățătorilor Ardeleni.

Respectarea titlului celor cu 3 ani vechime.

Deciziune

Noi, Ministru Secretar de stat la Departamentul Instrucțiunii Publice.

Având în vedere dispozițiunile art. 224 din legea învățământului primar și normal primar.

DECIDEM:

Art. 1. Tuturor învățătorilor din Ardeal, cari la 1 Sept. 1924 aveau 3 ani de funcționare și numire cu titlul definitiv, li-se respectă acest titlu și sunt scutiți de examenul de definitivat.

Art. 2 și ultim : Dl Director General al Invățământului primar și normal primar, este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni.

Data astăzi, 18 Ianuarie 1926.

Ministru (ss.) Dr. Angelescu.

VIII.

DECIZIUNEA Nr. 6437 din 1928.

Art. I. Se recunoaște de bună încadrarea membrilor corpului didactic primar din teritoriile alipite, făcute prin decizia Nr. 97394|920, cu privire la salarizarea corpului didactic și la înaintarea în diferite grade după regimul legii din vechiul-Regat.

Art. II. Se recunosc de bune și legale examenele de înaintare în grad, ținute din 1921 până în prezent.

Art. III. Invățătorii, cari s'au susstras dela ținerea acestor examene, trebuie să se supună obligațiunilor legale.

Art. IV. Invățătorii de grad II, cărora, începând din 1921, nu li-s'au făcut inspecțiile speciale până în prezent, deși prin decizia de încadrare au fost încadrați ca invățători înaintați de grad II, iar în cazul când li-s'au făcut inspecțiile speciale și au fost recomandați, nu au fost înaintați la timpul cuvenit legal, li-se vor face inspecțiile speciale până la data de 1 Aprilie 1928; iar tuturor acelorora, cari au obținut sau vor obține recomandare de înaintare la grad I, li-se vor recunoaște acest drept dela data împlinirii termenului legal de înaintare : și în grad și în leafă.

Art. V. se anulează dispozițiunile deciziunilor 26025|1927, 26026|927, 36522|927, 29797|927.

IX.

Ordinul Ministerului Instrucțiunii Nr. 70125 din 20 August 1926.

Invățătorii din Ardeal și Banat, care prin o deciziune Ministerială anterioară (Nr. 7275|926) au fost scutiți de examenul de definitivat, pe motiv că la promulgarea legii învățământului primar, anume la 31 August 1924, aveau 3 ani de funcționare cu diplomă și numire în regulă, rămân scutiți și de examenul de înaintare și urmează a fi încadrați cu leafă de invățător înaintați de grad. II și I după expirarea de 6 și 12 ani de funcțiune.

Ministru (ss.) I. Petrovici.

Demersurile Biroului.

Abea terminat congresul s'a început munca cea grea a Biroului. Din procesele verbale ale celor 4 ședințe s'au stilizat 10 *Deziderate*, unul de o mai mare importanță ca celalalt. — Trei dela început au fost însoțite de *Memorii* deosebite cărora li s'a anexat ordonanțele ministeriale, cari privesc problemele din chestie.

Astfel pregătiți s'a decis ca data plecării la București să fie ziua de 27 Ianuarie a. c. În mod telegrafic acest lucru a fost comunicat colegilor aleși în congres pentru a însoți membrii din Birou. ca și delegaților oficiali din Bucovina și Basarabia.

Înainte însă de a se depărta dela catedre, președintele și secretarul general a Asociației, în mod reglementar au înaintat Revizoratului școlar al Municipiului Cluj, *rogări*, pentru 3 zile concediu. Deși suplinirea era aranjată prin colegi disponibili, totuși reprezentantul primei ierarhii *Dl. T. Roșu*, în dreptul căruia cădea această atribuție, ne-a denegat concediu sub motiv că calitatea de reprezentanți oficiali ai unei organizații de 6000 de învățători nu constituie „*forță majoră*” — și astfel nu am cădea sub prevederile art. 262 din Regulamentul Legii școlare. Cu acest *Aviz* rogările pentru concediu le trece în mâna Insp. școl. Hariton Constantinescu, — care asemenea fiind recercat, răspunde că va cere părerea Ministerului.

Am făcut acest parantez spre a cunoaște învățătorimea, mizeriile ce reprezentanții oficiali trebuie să îndure dela oamenii mici de suflet, cari nu se pot ridica pe un pedestal de orientare mai înaltă, și le place să rămână în cercul strâmt de vederi persoanele și răutăcioase.

Dar aceste măsuri arbitrare pentru noi nu putea constitui pedeci de opăcire. La ziua stabilită delegații oficiali împreună cu reprezentanții învățătorimei tinere Dnii: *I. Cleja* (Satumare); *Gr. Neamțu* (Someș) și *V. Lucaciu* (Huniadoara) au plecat spre capitala țării.

În dimineața zilei de 28 Ianuarie a. c. delegații Ardealului au avut în localul Soc. Institutivilor (Str. Parlamentului No. 2) *prima întvedere* cu delegații provinciilor surori. Acesteia ia urmat seara, a doua, iar în 29 Ianuarie a treia în cari s'a ajuns la un deplin acord, asupra tuturor problemelor generale, cari privesc învățătorimea întreagă din provinciile unite. Cu mici adausuri, atât „*Dezideratele*”, cât și „*Memorile*” au fost însușite de toți delegații, semnate de prezenți, provăzute cu numeri oficiali și astfel gata de a putea fi prezentate celor în drept.

Pentru a fi mai siguri de rezultate, în ziua de 28 Ianuarie, fie care delegație a solicitat audiență la Ministrul de Stat al provinciei sale, pe care l'a pus în curent cu problemele sulate în ultimile congrese ținute la Cluj și Chișinău.

A doua zi, 29 Ianuarie, delegațiile unite s'au prezentat în audiență comună la toți Ministrii de stat întruniți în cabinetul

Dlui *Dr. Voicu Nițescu*. În fața tuturor s'a spus pe larg toate chestiunile cari trebuiesc să fie soluționate. Dnii Ministrul le-au găsit îndreptățite și astfel ne-au promis întregul concurs, pentru o dreaptă rezolvare. Primul pas îl fac prin aceea, că imediat ne mijlocesc o nouă audiență la Dl *Prim Ministru Iuliu Maniu*, care ni se defige pe ora 5 d. a. la *Cameră*.

Introdusi în acest for legislativ, Dl *Ministru P. Halipa* ne cere consimțământul spre a putea chema și pe Dl *N. Costăchescu* Ministru Instrucțiunii. Și astfel delegația întreagă cu reprezentanți din toate provinciile are privilegiu, să desfășoare pentru a treia oară toate nedreptățile în fața celor 2 bărbați de stat de față fiind din nou Ministrul provinciilor: Domnii: *Dr. Voicu Nițescu*, *Sever Bocu* și *Pan Halipa*. Problema principală în jurul căreia să inzistăm mai mult a fost încadrarea. Din păreri desfășurate și de o parte și de alta, s'a stabilit prin hotărâre fermă a Dlui Ministru Președinte ca cel mai bun mijloc de rezolvare, este legiferarea unui articol de lege, care să întregească și lămurească pe cel de sub 224 din Legea școlară. Delegația a și formulat un proiect de text de următorul cuprins :

— „*Toți membrii Corpului didactic primar din provinciile unite, numiți în învățământ, de auctoritățile școlare în conformitate cu legile locale să fie încadrați pe baza vechimei, și anume :*

— „*După un serviciu de 3 ani împliniți la 1 Sept. 1924 să fie încadrați ca învățători definitiv, după 6 ani ca învățători grad II, iar după 12 ani ca învățători grad I, urmând apoi ca la timpul său toți cei din categoria I și a II la împlinirea celor 6 respective 12 ani de serviciu, să fie înaintați automat la gradul II sau I fără nici o altă restricție*”.

Pentru *espunerea de motive* a acestui articol de lege Delegația a furnizat Dlui Ministru și anumit material. Din acesta desprindem cazul unui coleg dela Chișinău, care în procesuând Ministerul Instrucțiunii, pentru o încadrare nedreaptă, cel din urmă a pierdut procesul fiind obligat a plăti învățătorului toată diferența de leafă dela 1922—1928, care atinge suma de lei 80,000. Deci pentru a nu se repeta acest lucru cu cei 1000 și mai bine de înși, s'a convenit asupra formulei de sus. Pentru clarificare Dl Ministru al Instrucțiunii, va cere prin un ordin tuturor Inspectoratelor școlare alcătuirea de tablouri despre toți cei ce ar fi trebuit și n'au fost încadrați la vreme. Tablourile trebuie să fie ezacte pentruca să se poată socoti cu aproximație prevederile bugetare de cari Ministerul va avea lipsă.

Pentru deplină lămurire, același lucru îl va face și Asociația, rogând revizoratele școlare să ne trimeată și noauă câte un exemplar spre a se putea confrunța situația văzută de noi cu cea stabilită de Minister. Domnii colegi, interesați în cauză trebuie să se intereseze ca să fie trecuți în aceste tablouri. Eventuale neglijențe să vor răsbuna adânc, pentru cari noi nu vom mai putea face nici un demers.

Pentru aranjarea celorlalte deziderate Dl. Ministru *N. Costăchescu* a binevoit să ne mai acorde și Mercuri la 30 Ianuarie, ora 11 a. m. a doua audiență, unde s'au pus la punct și alte probleme de prima necesitate, — și asupra cărora D-Sa personal va da soluțiile convenite după ce va studia fiecare problemă deosebit.

Încă în aceeași zi, delegația socotindu-și misiunea împlinită, cu primul tren a plecat înapoi, preluându-și ocupațiile obicinuite. Întorși norocoși la vetrele noastre ne facem numai o plăcută datorie se mulțumim Dlor Ministrii pentru sollicitudinea arătată delegațiilor oficiali, precum și pentru interesul și dragostea cu care au înbrățișat problemele învățătorimei din provinciile unite. — Ear de altă parte ne simțim datori să spunem colegilor năpăstuiți că drepturile lor juste vor fi recunoscute. Nedreptatea abătută de ani pe capetele lor, va fi delăturată, și fiecare va fi repus în situația legală ce-i compete. — Puterile oculte sunt prinse în mrețele faptelor lor păcătoase, și nu vor mai putea opera ca starea nelegalităților se domnească la înfinit.

Adevărul și dreptatea trebuie să triumfeze.

Biroul Asociației.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cronică.

Redacționale. Cerem scuze cetitorilor noștrii, dacă acest număr a eșit cu oarecare întârziere. Lucrările pregătitoare cu ținerea congresului, ca și cele de după congres, ne-au răpit tot timpul disponibil ce reclama redactarea primului număr de pe luna Ianuarie.

De altă parte doream ca numărul de față să fie dedicat exclusiv lucrărilor în legătură cu congresul. Și până la un loc credem că am și reușit, orientându-ne astfel pe toți cetitorii cu tot ce a frământat dascălii ardeleani în zilele de 27 și 28 Ianuarie 1928.

O facem de altă parte ca să lămurim și opinia publică cu problemele noastre profesionale. Din ceiace publicăm se pot cunoaște nizuințele spre care tindem, ajutându-ne pe noi și folosind școala și învățământul. Cu numărul 2 vom începe să apărem regulat având asigurat concursul vechilor noștrii colaboratori.

În consecință rogăm colegii, cari sunt în restanță cu abonamentul să-și reguleze datoriile. Cei noi să se grăbească cu prenumerarea spre a ne orienta asupra tiragiului cel nou pe anul 1929.

*

Secția pedagogică. Unele reviste învățătorești publică rezultatul examenului pentru primiriile ce s'au făcut la secția pedagogică. Nu știm cine au fost reflectanții. Dar din cei primiți nu

putem distinge dacă e cineva și din Ardeal. Cu atât mai vârtos nu presupunem să fie nici din Bucovina ori Basarabia. Deci această secție încă ni se pare că e monopolizată numai de elementele vechiului regat.

Deci într-o cât ea a ajuns un privilegiu pentru universitatea din București, și nu s'a admis și la Universitățile altor provincii acum când se discută cu infocare menținerea ori desființarea, dăscălimba ardeleană înțelege să rămână în spectativă. Energia noastră trebuie concentrată asupra altor probleme a căror rezolvare o credem de imediată necezitate.

La timp potrivit ne vom spune și noi cuvântul.

*

Școli pentru românii din America. Statului nostru îi incumbă greaua datorie de a se ocupa de starea culturală a elementului românesc rămas sub stăpânirile străine. Cei cari trăesc în condiții prielnice, sunt frații noștri din America, cari doresc să-și crească copiii lor în limba, cultura, tradiția și sentimentele românești. Pentru acest lucru reclama mereu oameni pricepători cari să le organizeze școli, biblioteci și societăți culturale. Spre acest scop Ministerul Instrucțiunii trebuie să găsească formula de a putea tremite o echipă de învățători harnici, cari se pună temelii solide culturii românești în me leagurile îndepărtate ale Americii. Aceasta grije părințească ne-ar aduce foloase reale, și ne-ar face mare cinste și în ochii străinilor. Iar de altă parte am întări și legăturile între emigranții noștrii și țara mamă, solidarizându-se românii de pretutindeni în toate acțiunile mari ale neamului.

*

Cursuri de fizică și chimie. În zilele de 28—29—30 Dec. a. c. s'au ținut la Ministerul Instrucțiunii Casa Școalelor, cursuri pentru învățătorii școalelor primare, cu scopul bine definit de a se repeta și completa cunoștințele din studiul fizicei și chimiei precum și a-i îndruma la mânuirea aparatelor fizicale. Cursurile s'au ținut de către Dl profesor univ. asistent *Bojinescu*. Dl. prof. univ. *Minovici* s'a interesat des și aproape de lucrările cursiștilor, contribuind și Dsa cu prețioasele Dsale sfaturi. La acestea cursuri au luat parte 42 învățători. Fiecare cursist la reîntoarcere a primit câte o frumoasă colecție de aparate fizicale în valoare de mai multe mii Lei.

Acesta e un bun început, care trebuie continuat în fiecare an. Ear de altă parte am dori ca aparatele fizicale să fie astfel multiplicare încât cu timpul fiecare școală să fie înzestrată cu strictul necesar, pentru a se putea satisface necesitățile prevăzute în programa analitică.

*

Congresul basarabenilor. După congresul ardelenilor colegii basarabeni încă au aflat cu cale a'și ținea congresul lor în

zilele de 3 și 4 Ianuarie a. c. Această întrunire cu delegați din toate județele Basarabiei, denota o atmosferă de ușurare politică și pentru colegii de peste Prut. Timp de două zile s'au sfătuit asupra problemelor școlare, cari privesc de aproape pe învățătorul basarabean, și cari până la un loc, sunt aproape identice cu ale noastre.

Demersurile la București s'au făcut în deplin acord între conducătorii învățătorilor din Ardeal și cei din Basarabia.

*

Conferințe. Precum în trecut, așa și în anul acesta, *Casa Școalelor* a organizat o serie de conferințe, cu privire la *problemele actuale a școlii românești*. Conferențiarilor sunt băbați cu distinsă reputație în viața noastră școlară și așa nu ne îndoim că cercurile didactice a Capitalei noastre vor ști profita de acest prilej fericit. Conferințele vor avea loc în fiecare Sâmbătă seara în sala Casei Școalelor, strada Berthelot, ora 6 p. m. în seria precum urmează:

1. „Problema educației morale în școala românească“ G. G. Antonescu, 12 Ianuarie.

2. „Valoarea instructivă și educativă a cărții didactice“: I. F. Buricescu, 19 Ianuarie.

3. „Rolul științei în promovarea culturii“: D. Pompeiu, 26 Ianuarie.

4. „Educația cetățenească“: Bartolomeu Popescu, 9 Februarie.

5. „Individualizarea educației și a învățământului“: I. I. Găbrea, 16 Februarie.

6. „Școala și cultivarea poporului“: Fl. Ștefănescu Goangă, 23 Februarie.

7. „Valoarea educativă a artei“: Șt. Șoimescu, 2 Martie.

8. „Școala și viața“: I. C. Petrescu, 9 Martie.

9. „Problema învățământului minoritar în școala românească“: G. Popa Lisceanu, 16 Martie.

10. „Religia ca principiu educativ în școala românească“: Pr. I. Mihalcescu, 13 Aprilie.

11. „Problema învățământului la Români de peste hotare“: T. Papahagi, 20 Aprilie.

12. „Rolul Statului în promovarea culturii românești“: D. Gusti, 27 Aprilie.

*

Problema culturală în mesajul noului guvern. Actuala cărmuire venind cu lozinca inaugurării unui nou sistem de guvernământ a ținut cu cale ca în primul Mesaj a actualelor Corpuri Legiuitoare să precizeze în liniamente generale problemele mari de Stat ce ș'a propus să înfăptuiască. În ce privește problema culturală, care pe noi ne interesează în primul loc s'au spus următoarele:

— „Insemnătatea României întregite în cadrul Statelor ci-

vilizate ne impune datoria de a ridica nivelul cultural a tuturor claselor sociale. Opera școlară va fi adaptată caracterului specific al poporului nostru. În acelaș timp veți stărui pentru propășirea tuturor celorlalte ramuri ale învățământului nostru universitar, chemat să recreieze puțința cercetărilor științifice și să pregătească elementele necesare vieții de Stat.

Potrivit simțului de echitate al poporului român, toate minoritățile naționale și confesionale se vor bucura de o dreaptă sollicitudine în cadrul așezămintelor noastre constituționale și a spiritului vremii în care trăim“.

*

Minoritățile să mișcă. Indemnate de al doilea aliniat al pasagiului în ce privește problema culturală, minoritățile încep a se mișca pentru a revindeca drepturi nouă și pentru ele. Astfel ziarele aduc vestea, că bisericile maghiare protestante s'au prezentat noului guvern, înaintându-i un voluminos memoriu, care ar cuprinde toate doleanțele lor, de ordin financiar și cultural, cari în rezumat să reduc la următoarele :

1. Modificarea legii învățământului particular pentru a asigura autonomia bisericii reformate; biserica reformată maghiară să poată susține școli confesionale sub controlul Statului și al autorităților eclesiastice.

2. Subvenționarea școlilor confesionale. Cetățenii reformați să nu fie constrânși la construirea școalelor de Stat.

3. Dreptul de publicitate pe seama școlilor ce nu beneficiază încă de acest drept; și anume colegiul reformat „Wesselényi“ din Zălau; școala civilă de fete din Odorheiu, liceele de fete din Brașov și Turda și școala comercială de fete din Brașov.

4. Profesorii minoritari cari nu au o calificăție specială pentru profesarea limbilor română și franceză, pentru desemn caligrafie, gimnastică, lucru manual, dar sunt apți pentru aceste catedre, să aibă aprobarea de a face aceste studii.

5. Profesorii cari au atins limita de vârstă, dar sunt în deplină plenitudine a facultăților mintale, să nu fie pensionați.

6. Copiii reformați să nu fie excluși din școalele reformate din cauza omologizării numelui.

7. Modificarea urgentă a programei analitice, care depășește facultățile intelectuale ale elevilor școlilor medii. Afară de limba și literatura română celelalte obiecte de studiu să fie predate în limba maghiară. Bacalauriatul actual să fie desființat.

8. Revizorii școlari să nu poată împiedeca înscrierea elevilor în școală și să nu împiedece funcționarea școlii.

9. Reducerea pe cale ferată pentru profesorii minoritari ai școlilor confesionale.

Nu vom inzista asupra punctelor cari ar fi legale și cari exagerate. Chemarea aceasta o au de judecat alți factori decât noi.

Prin analogie însă ne vine în minte ținuta nedeamnă a atâtor funcționari minoritari angajați de statul român. Cel mai recent e

notarul ungar *Sebestény Vince* din comuna *Păfal* județul *Sălaj*, care deși casierul școlii de stat îndemna populația să nu contribuie cu nimic la susținerea școlii românești fiindcă: — „*tot banul dat pentru școala românească este un cuiu bătut în coștiugul neamului unguresc*“.

Dacă un funcționar plătit de Statul român se pretează la astfel de fapte, atunci și cârmuirea țării noastre trebuie să fie vigilentă și cumpătată față de pretențiile minoritare.

*

Normaliști țapinași. Să va părea curioasă notița noastră din această parte a revistei. Și totuși este așa. Informația ne-o dă dl *Petru Suciu* dir. liceului de stat din *Turda*. Dsa făcând o anchetă în Țara Moșilor, în articolul IV. publicat în „*Societatea de mâne*“ No. 1—2 din 1 Februarie 1929. tratând „*Situația culturală*“ sub punctul b) „*Scoala*“ ca încheiere spune:

— „*Intr'o comună mare din jos de Cămpeni au terminat școala normală anul acesta (1927—28) vre'o 30 de tineri. Locurile sunt umplute cu alții din alte părți. Așa că unii dintre ei trebuie să umble ca să poată trăi, la tăiat la pădure, cu „țapinul“. In felul acesta avem normaliști țapinași, nu din vina lor, ci din vina unei greșite politici culturale*“.

Cetind aceste rânduri inima ni să strânge de durere, gândindu-ne la trista soartă a acelor 30 de normaliști a școlii normale din *Abrud*. Căci întemeierea acesteia în Munții *Apuseni* a trebuit să aibă un rost, — rostul de a pregăti învățători exclusiv pentru această regiune. Ori dacă locurile să întregesc cu oameni aduși din alte părți, natural ca fiii munților să rămână pe drumuri. Și fiindcă viața în aceste locuri e foarte grea oamenii absolvenți trebuie să-și însoțească părinții la lucru de pădure „cu țapinul“. Și atunci poate judeca ori cine cât de legitim e desideratul congresului învățătoresc din 27 și 28 Dec. de a nu se mai forța trimiteră învățătorilor din vechiul regat în ținuturile noastre. Să se lase liberă alegerea locurilor fiecărui candidat, și dacă să poată fiecare în regiunea căreia aparține. Acesta e un postulat și drept și legitim. Școala va câștiga mult mai mult decât astăzi când avem atâți învățători de pripas, cu cari nu se poate face cultură.

(tr.)

*

Primul succes al Asociației. În urma hotărârei luate de congres, și a demersurilor făcute la București Dl **Ministru al Instrucțiunii Publice**, prin ordinul de sub No. 15,160 din 1929 începând cu 1 Februarie a detras delegația de **Inspector general** a Dlui **Hariton Constantinescu**. Avem credința, că după acest gest plin de înțelepciune, vor urma și celelalte măsuri legale, cerute de învățătorimea ardeleană să se aplice tuturor vinovaților.

Cărți și Reviste.

Istoria învățământului românesc de N. Iorga, Casa Școalelor, București 1928. Prețul 75 Lei.

Cel ce ne-a dat istoria neamului, a literaturii, armatei, negoțului, etc., era cel mai indicat a ne da și „*Istoria învățământului românesc*“. Și marele istoric dl N. Iorga s'a achitat frumos de acest mare oblgament, pe care îl avea față de școala noastră românească.

Cel ce va lua în mână noua lucrare a savantului român, va găsi la început primele „*origini*“ ale învățământului românesc. Apoi va observa chiar „*Incerări de școală apuseana la noi, și școlari români la școlile apusene*“. După aceste începuturi au urmat *influențele străine* asupra învățământului nostru. Cea mai veche o dovedește Dl Iorga a fi fost cea italiană, apoi cea grecească sub fanarioți, cea rusească sub Regulamentul organic, și în urmă cea franceză. Școala adevărat națională începe după unirea principatelor (1859), de când cu adevărat să începe opera culturală pentru masa mare a poporului de jos.

În un capitol deosebit (XII) dl Iorga, consacră câteva pagini ardelenilor intrați în învățământul vechiului regat, — și aște câteva la sfârșit învățământului din provinciile locuite de români. Acestea ni să par neindestulitoare față de sbuciumul pe care noi, ardelenii l'am pus pe altarul culturii românești. Începând cu anul 1754 data când s'au deschis Școalele Blajului, apoi opera de sub inspectoratul școlar a lui Gheorghe Șincai, precum și începutul vechiu a Școalelor din Brașov, Arad, Sibiu, Beiuș, Năsăud și Brad, merita mult mai mare atențiune. Sperăm ca barămi la o nouă ediție, autorul va întregi această „*Istorie a învățământului românesc*“ și cu aceste părți, precum și cu tot ce privește. Bucovina și Basarabia. Atunci opul dlui N. Iorga cu adevărat va deveni o istorie complectă a învățământului românesc de pretutindeni. Și atunci va aduce foloase reale școlii noastre românești. O recomandăm învățătorimei, pentrucă această prin cuprinsul ei face cinste la ori ce bibliotecă de cuprins pedagogic. (tr.)

*

Luminătorii Satelor. — *Antologie de Constantin Iencica*, insp. școl. primar, Cluj, Inst. de arte grafice Ardealul 1928, pag. 127. Prețul: 30 Lei.

E un început nou, neobicinuit încă în viața noastră școlară. Și era necesar acest lucru spre a ambiționa la muncă învățătorimea tineră, pentruca îndrăgind viața satelor „*să și pună toată voința, toată priceperea lor pentru ridicarea culturală a țărânimii*“.

Și în adevăr nu vedem un mijloc mai potrivit decât acest început de „*Antologie*“. Cu ajutorul unei lucrări de natura aceasta se pot culege din literatura frumoasă, multe bucăți de seamă, cari reprezintă crâmpoe duioase din viața noastră școlară și dăscălească, care dacă e împreună cu atâtea mizerii, greutăți și ne-

Revista apare sub conducerea unui Comitet de redacție

REDACTOR:
ANDREI PORA

SECRETAR DE REDACȚIE
GAVRIL ALMAȘIANU

Abonamentul anual	200 Lei	Apa e lunar
Un număr	20 „	cu excepția lunilor de vacanță

REDAȚIONALE :

Manuscrisele și schimbul se vor trimite pe adresa : „**Casa Invățătorilor**“ — Cluj

Manuscrisele nepublicabile nu se înapoiază.

Autorii, cari voiesc să li se anunțe apariția publicațiilor, sunt rugați a trimite câte un exemplar.

On. abonați sunt rugați a ne comunica adresa exactă.

Abonamentul începe dela No. 1 al fiecărui an, și se plătește înainte.